

Emnekode : 41-124
Kandidatnr. : 2568
Dato : 07.12.2010
Ark nr. : 1 av 5

1. Et leiermål var sex utenfor ekteskapet
2. Bygdeftinget var første rettsinstans etter 1590
3. Lagmannen hadde domsmyndighet på lagtinget.
4. Vi finner ca 800 tiltaler og ca 250-300 henrettelser for trolldom i kildematerialet.
5. Rogaland og Finnmark har flest kildebelagte trolldomssaker.
6. Fogden.
7. Oppbørsel og skatteinnkreving, politimyndighet, påtalemyndighet ~~delegert~~ som han fikk delegert, Han var bindeleddet mellom lokalsamfunnet og øvrigheten.
8. Tyver ble hengt.
9. En normativ kilde forteller hvordan ting skulle være, for eksempel lover og regler. En deskriptiv kilde forteller hvordan det faktisk var.
10. Diabolisme er djervelpakt. Ble brukt om trollfolk som hadde inngått en pakt med djevelen i bytte mot overnaturlige krefter.

Emnekode : H1-124
Kandidatnr. : 2568
Dato : 07.12.2010
Ark nr. : 2 av 5

11. Et uforsynet drap innebar for drapsmannen at han ikke fikk dødsstraff, men slapp unna med en drapspot på 13,5 riksdaler og erstatning til den dreptes etterlatte.
12. Begrepet soning refererer til soning med føyden som går ut på at du betaler en viss sum til føyden for å slippe at rettsaken din kommer opp på tinget.
- 2 13. Lagrettemennene var edsvorne bønder som tjente som en jury av dommere på bygdetinget. Fra 1591 fikk de sorenskriveren som fast protokollfører på bygdetinget, siden mange bønder ikke kunne skrive. Fra 1634 mistet de noe av sin domsmakt siden sorenskriveren formelt ble meddommer på bygdetinget. Reelt sett ble sorenskriveren meddommer noe tidligere. Fra 1687 ble sorenskriveren formelt hoveddommer og den eneste på bygdetinget med domsmakt, med unntak av liv- og æressaker samt odel- og eiendomssaker hvor en nemd av lagrettemenn skulle dømme sammen med sorenskriveren. Lagrettemennene forsvant ikke fra tinget, men fortsatte å tjene som rettsvitner, akkurat som de gjorde i lagretten. Reelt sett fikk sorenskriveren enedommermakt også noe tidligere enn formelt sett. Grunnen til dette er at lagrettemennene var vanlige bønder som var edsvorne, og de tjente bare for et år av gangen, mens sorenskriveren hadde fast jobb.

Emnekode : H1-124
Kandidatnr. : 2588
Dato : 07.12.2010
Ark nr. : 3 av 5

Dette førte til at sorenskriveren etter hvert ble sittende på stor juridisk kompetanse, selv om det først senere ble et krav om juridisk utdanning. Sorenskriveren hadde kunnskap om de kongelige forordningene som kom underveis, samt at han kjente rettspraksisen, mens lagrettemennene fortsatte å være jevne bønder.

2 14. For å få et drap erklært uforsynet og slippe dødsstraff, måtte drapsmannen umiddelbart etter drapet lyse drapet, det vil si, fortelle noen om det. Han måtte gjøre det så fort som mulig, og så nærme drapstedet som mulig, maksimalt tre gårder unna. Han hadde kun lov å passere gårder hvor den dreptes slektninger eller ett bødde.

Han måtte lyse drapet for minst to personer, og disse ble kalt viglysningsvitner. De var pliktige til å melde drapet og vitne på neste ting. Etter dette var gjort, så måtte drapsmannen søke til kansellere om et gridsbrev, som gav han midlertidig rettsbeskyttelse og oppholdstillatelse i landet. Alle drapsmenn ble nemlig erklært fredløse og kunne drepes av hvem som helst uten straff. Gridsbrevet sørget for at drapsmannen ikke var fredløs, og gjaldt frem til det ble avgjort om drapet var uforsynet eller ei. Hvis drapet ble erklært uforsynet i retten måtte drapsmannen betale tegn og fredkjøp, også kalt en drapsbot, på 13,5 riksdaler samt erstatning til den dreptes etterlatte.

Emnekode : H1-124
Kandidatnr. : 2568
Dato : 07.12.10
Ark nr. : 4 av 5

Når det var betalt og han hadde fått kvittering for det, så fikk han utstedt et landsvisstbrev fra Kongen som gav han permanent rettsbeskyttelse og oppholdstillatelse i Kongeriket, noe som igjen gjorde han straffbar å drepe.

215. De viktigste delene av lensregnskapene for å spore kriminalitet er sakfallstlistene, eller bøtelistene som de også kalles, samt vedlegg som kvitteringer fra skarpretter og utgiftspostene. Sakfallstlistene gir oss en oversikt over alle innbetalte bøter for kriminalitet. Vedlegg som kvitteringer fra skarpretter gir oss bevis for at dødsdommer er utført, og utgiftspostene gir oss en oversikt over fangeholdets varighet med tanke på mat og utgifter til blant annet skarpretter.

Lensregnskapenes svakheter er at de bare lister opp innbetalte bøter. Hvis den dømte var ubemidlet og ikke kunne betale bota, så ville det heller ikke stå i bøtelistene. Sakfallstlistene inneholdt heller ikke ubotmålsforbrytelser, så her er vi avhengige av at henrettelsens kostnader står i utgiftspostene eller en kvittering fra skarpretteren.

En annen svakhet er at inntektspostene gjerne minimeres, slik at den som har krav på boteinntektene blir sittende igjen med mest mulig penger. Lensregnskapene tar heller ikke med soring med fogden, så der kan det være mange forbrytelser som forsvinner.

Emnekode : H1-124
Kandidatnr. : 2568
Dato : 07.12.2010
Ark nr. : 5 av 5

Utgiftspostene i lensregnskapene er derimot mer korrekte. Utgifter til fangehold og skappretter for eksempel, ble refundert til lenet fra staten, og derfor er det nok mindre underslag her, men utgiftene kan også være økt i forhold til realiteten.

En annen svakhet er at det er ikke alltid vedlegg og kutteringer er lagt med eller bevart.

Det siste er at lensregnskapene inneholder lite informasjon rundt forbrytelsen og rettsaken. Det er gjerne bare navn på forbryteren, forbrytelsen og bota. Av og til får vi også vite navnet på offeret og i hvilken sammenheng det skjedde.

18 p. = A